

ЗАКОН О ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА И ОБАВЉАЊУ ДЕЛАТНОСТИ ОД ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА

"Сл. гласник РС", бр. 25/00 од 17.07.2000, 25/02 од 16.05.2002.

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

1. Појам јавног предузећа

Члан 1.

Јавно предузеће је предузеће које обавља делатност од општег интереса, а које оснива држава, односно јединица локалне самоуправе.

Јавно предузеће се оснива и послује у складу са савезним законом којим се уређује правни положај предузећа, овим законом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса.

Државни капитал у јавном предузећу подељен је на акције или уделе одређене номиналне вредности и уписује се у регистар.

Државни капитал у јавном предузећу чине новчана средства уложена од стране државе и право коришћења над стварима и правима која су у државној својини.

2. Делатности од општег интереса

Члан 2.

Делатности од општег интереса, у смислу овог закона, јесу делатности које су као такве одређене законом у области: производње, преноса и дистрибуције електричне енергије; производње и прераде угља; истраживања, производње, прераде, транспорта и дистрибуције нафте и природног и течног гаса; промета нафте и нафтних деривата; железничког, поштанског и ваздушног саобраћаја; телекомуникација; издавања службеног гласила Републике Србије; информисања; издавања уџбеника; коришћења, управљања, заштите и унапређивања добара од општег интереса (воде, путеви, минералне сировине, шуме, пловне реке, језера, обале, бање, дивљач), као и комуналне делатности.

Делатности у смислу става 1. овог члана јесу и делатности од стратешког значаја за Републику, као и делатности неопходне за рад државних органа и органа јединице локалне самоуправе, утврђене законом.

3. Облици организовања за обављање делатности од општег интереса

Члан 3.

Делатност од општег интереса обављају јавна предузећа.

Делатност од општег интереса могу обављати и други облици предузећа, део предузећа и предузетник, у складу са савезним законом којим се уређује правни положај предузећа, законом којим се уређује положај предузетника, овим законом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса, кад им надлежни орган повери обављање те делатности.

Други облици предузећа, део предузећа и предузетник у обављању делатности од општег интереса имају исти положај као и јавно предузеће, уколико одредбама овог закона није друкчије прописано.

II. ОСНИВАЊЕ И ПОСЛОВАЊЕ ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА И ДРУГИХ ОБЛИКА ПРЕДУЗЕЋА КОЈИ ОБАВЉАЈУ ДЕЛАТНОСТ ОД ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА

1. Оснивање јавног предузећа

Члан 4.

Јавно предузеће оснива Република Србија.

Права оснивача из става 1. овог члана остварује Влада Републике Србије.

Јавно предузеће за обављање комуналне делатности или делатности од значаја за рад органа јединице локалне самоуправе може да оснује јединица локалне самоуправе, актом који доноси скупштина јединице локалне самоуправе.

Јавно предузеће може да оснује и скупштина аутономне покрајине.

Члан 5.

Акт о оснивању јавног предузећа (у даљем тексту: оснивачки акт), поред одредаба утврђених савезним законом којим се уређује правни положај предузећа, садржи и одредбе о:

- 1) оснивачком капиталу;
- 2) правима, обавезама и одговорностима предузећа и оснивача у обављању делатности од општег интереса;
- 3) имовини која се не може отуђити, односно имовини за чије је располагање (отуђење и прибављање) потребна сагласност оснивача;
- 4) другим питањима која су од значаја за несметано обављање делатности за коју се оснива јавно предузеће.

2. Циљ оснивања и пословања

Члан 6.

Јавно предузеће оснива се и послује ради:

- 1) обезбеђивања трајног обављања делатности од општег интереса и уредног задовољавања потреба корисника производа и услуга;
- 2) развоја и унапређивања обављања делатности од општег интереса;
- 3) обезбеђивања техничко-технолошког и економског јединства система и усклађености његовог развоја;
- 4) стицања добити;
- 5) остваривања другог законом утврђеног интереса.

3. Услови за обављање делатности од општег интереса

Члан 7.

Јавна предузећа, други облици предузећа и предузетник могу да отпочну обављање делатности од општег интереса кад надлежни државни орган утврди да су испуњени услови за обављање те делатности у погледу:

- 1) техничке опремљености;
- 2) кадровске оспособљености;
- 3) заштите на раду;
- 4) заштите и унапређења животне средине;
- 5) других услова прописаних овим законом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса.

Други облици предузећа и предузетник могу да отпочну обављање делатности од општег интереса ако имају закључен уговор о правима и обавезама у обављању делатности од општег интереса (у даљем тексту: уговор).

Члан 8.

Права, обавезе и одговорности између јавних предузећа или предузећа са већинским учешћем државног капитала, која обављају делатност од општег интереса и државе, односно јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине, уређују се актом о оснивању, а поједина права и обавезе могу се уредити и уговором у складу с овим законом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса.

Права, обавезе и одговорности између других облика предузећа или предузетника, који обављају делатност од општег интереса и државе, односно јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине, уређују се уговором у складу са овим законом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса.

Уговор из ст. 1. и 2. овог члана садржи нарочито одредбе о:

- 1) раду и пословању предузећа, односно предузетника;
- 2) правима и обавезама у погледу коришћења средстава у државној својини за обављање делатности од општег интереса, у складу са законом;

3) обавезама предузећа, односно предузетника у погледу обезбеђивања услова за континуирано, уредно и квалитетно задовољавање потреба корисника производа и услуга;

4) међусобним правима и обавезама у случају када нису обезбеђени економски и други услови за обављање делатности од општег интереса;

5) правима и обавезама у случају поремећаја у пословању предузећа;

6) другим правима и обавезама која произилазе из одредаба закона којим се уређује обављање поједине делатности од општег интереса и овог закона;

7) другим питањима која су од значаја за остваривање и заштиту општег интереса.

Уговор из ст. 1. и 2. овог члана, закључују Влада Републике Србије, односно извршни орган јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине и предузеће, односно предузетник који обавља делатност од општег интереса, пре отпочињања обављања те делатности.

4. Имовина

Члан 9.

Имовину јавног предузећа и других облика предузећа која обављају делатност од општег интереса, чине право својине на покретним и непокретним стварима, новчана средства и хартије од вредности и друга имовинска права, укључујући и право коришћења добара у државној својини, односно добара од општег интереса.

Предузећа из става 1. овог члана, за обављање делатности од општег интереса, могу користити и средства у државној и другим облицима својине, у складу са законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса, оснивачким актом и уговором.

Јавна предузећа и предузећа са већинским учешћем државног капитала, која обављају делатност од општег интереса, имају своју имовину којом управљају и располажу у складу са савезним законом којим се уређује правни положај предузећа, законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса, оснивачким актом и уговором.

Предузећа са приватним капиталом, односно предузећа са већинским учешћем приватног капитала, која обављају делатност од општег интереса, имају своју имовину којом управљају и располажу у складу са савезним законом којим је уређен правни положај предузећа, оснивачким актом и уговором.

5. Одговорност за обавезе

Члан 10.

Јавно предузеће за своје обавезе одговара целокупном својом имовином.

Други облици предузећа која обављају делатност од општег интереса за своје обавезе одговарају у складу са савезним законом којим је уређен правни положај предузећа.

Предузетник који обавља делатност од општег интереса за своје обавезе одговара целокупном својом имовином.

6. Органи јавног предузећа

Члан 11.

Органи јавног предузећа јесу:

1) управни одбор, као орган управљања;

2) директор, као орган пословођења;

3) надзорни одбор, као орган надзора.

Управни одбор и директор јавног предузећа чине управу јавног предузећа.

Оснивачким актом или статутом јавног предузећа може се утврдити да се у јавном предузећу бира и извршни одбор директора.

Члан 12.

Председника и чланове управног одбора јавног предузећа именује и разрешава оснивач.

Представници запослених предлажу се на начин утврђен статутом.

Оснивачким актом јавног предузећа утврђује се број чланова управног одбора, као и њихов мандат.

Председник управног одбора има заменика кога одређује оснивач актом о именовану управног одбора.

Члан 13.

Актом о именовану председника и чланова управног одбора јавног предузећа може се одредити да председник управног одбора остварује у јавном предузећу права и обавезе из радног односа.

Чланови управног одбора имају право на одговарајућу накнаду за рад у управном одбору, чију висину утврђује управни одбор јавног предузећа, на основу критеријума садржаних у годишњем програму пословања јавног предузећа.

Члан 14.

Директора јавног предузећа именује и разрешава оснивач.

Оснивачким актом јавног предузећа утврђује се мандат директора.

Оснивач може до именовања директора јавног предузећа да именује вршиоца дужности директора.

На начин из става 2. овог члана, именује се и вршилац дужности директора јавног предузећа.

Вршилац дужности директора може обављати ту функцију најдуже једну годину.

Члан 15.

Председника и чланове надзорног одбора јавног предузећа именује и разрешава оснивач.

Представници запослених предлажу се на начин утврђен статутом.

Оснивачким актом јавног предузећа утврђује се број чланова надзорног одбора, као и њихов мандат.

Председник и чланови надзорног одбора имају право на одговарајућу накнаду. Висина накнаде утврђује се одлуком управног одбора јавног предузећа, на основу критеријума садржаних у годишњем програму пословања јавног предузећа.

Члан 16.

Управни одбор јавног предузећа има делокруг управног одбора и скупштине, утврђен савезним законом којим се уређује правни положај предузећа и статутом.

Директор јавног предузећа има делокруг утврђен савезним законом којим се уређује правни положај предузећа и статутом.

Надзорни одбор јавног предузећа има делокруг утврђен савезним законом којим се уређује правни положај предузећа и статутом.

7. Општи акти

Члан 17.

Општи акти јавног предузећа су статут и други општи акти утврђени законом.

Други облици предузећа који обављају делатност од општег интереса имају опште акте у складу са савезним законом којим се уређује правни положај предузећа.

8. Упис у регистар

Члан 18.

Јавна предузећа и други облици предузећа који обављају делатност од општег интереса уписују се у судски регистар у складу са савезним законом којим се уређује правни положај предузећа, овим законом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса.

Предузетник који обавља делатност од општег интереса уписује се у регистар у складу са савезним законом којим се уређује правни положај предузећа, законом којим се уређује положај предузетника, овим законом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса.

9. Оснивачка права

Члан 19.

Јавна предузећа и предузећа са већинским учешћем државног капитала, која обављају делатност од општег интереса, могу основати зависно друштво капитала за обављање делатности из предмета свог пословања утврђеног оснивачким актом.

На акт из става 1. овог члана сагласност даје Влада Републике Србије, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине.

10. Улагање капитала

Члан 20.

Јавна предузећа, као и предузећа са већинским учешћем државног капитала, која обављају делатност од општег интереса и други облици предузећа која обављају делатност од општег интереса могу улагати капитал у друга друштва капитала за обављање делатности од општег интереса или делатности која није делатност од општег интереса, на основу претходне сагласности Владе Републике Србије, односно надлежног органа јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине.

11. Расподела добити

Члан 21.

Одлуку о расподели добити доноси управни одбор јавног предузећа уз сагласност оснивача.

12. Унапређење рада и развоја

Члан 22.

Унапређење рада и развоја јавног предузећа заснива се на дугорочном и средњорочном плану рада и развоја.

За сваку календарску годину јавно предузеће доноси годишњи програм пословања.

Годишњи програм пословања из става 2. овог члана посебно приказује планиране изворе прихода и позиције расхода по наменама, елементе за целовито сагледавање политике зарада и запослености у предузећима, критеријуме за коришћење средстава за помоћ, спортске активности, пропаганду и репрезентацију, као и критеријуме за одређивање зараде председника управног одбора и одређивање накнаде за рад председника надзорног одбора и чланова управног и надзорног одбора.

На планове и програме из ст. 1. и 2. овог члана, сагласност даје оснивач.

Влада Републике Србије може до доношења програма из става 2. овог члана да уреди услове и начин обрачуна укупног износа средстава за зараде у јавним предузећима и предузећима чији је оснивач јавно предузеће.

13. Промена делатности, седишта и фирме

Члан 23.

Јавно предузеће може, поред делатности за чије је обављање основано, да обавља и друге делатности уз сагласност оснивача.

Промена седишта и фирме јавног предузећа врши се уз сагласност оснивача, на начин утврђен оснивачким актом јавног предузећа.

14. Накнада за коришћење добара од општег интереса

Члан 24.

Јавна предузећа, други облици предузећа и предузетник, када у обављању делатности од општег интереса користе добра од општег интереса, плаћају накнаду за коришћење тих добара у складу са законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса, односно заштита, унапређење и коришћење добара од општег интереса.

15. Овлашћења оснивача

Члан 25.

У случају поремећаја у пословању јавног предузећа и предузећа са већинским учешћем државног капитала, које обавља делатност од општег интереса, оснивач може предузети мере којима ће обезбедити услове за несметано функционисање предузећа и обављање делатности за које је предузеће основано, осим ако је оснивачким актом и законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса другачије одређено, а нарочито:

- 1) промену унутрашње организације јавног предузећа;
- 2) разрешење органа које иманује и именовање привремених органа предузећа;
- 3) ограничења права појединих делова предузећа да иступају у правном промету са трећим лицима;
- 4) ограничење у погледу права располагања појединим средствима у државној својини;
- 5) друге мере одређене законом којим се уређују услови и начин обављања делатности од општег интереса и оснивачким актом.

Кад поремећај у пословању јавног предузећа чији је оснивач јединица локалне самоуправе, односно аутономна покрајина може имати за последицу угрожавање живота и здравља људи или имовине, а надлежни орган оснивача не предузме благовремено мере из става 1. овог члана, те мере може предузети Влада Републике Србије.

Члан 26.

За време ратног стања или непосредне ратне опасности оснивач може у јавном предузећу и предузећу са већинским учешћем државног капитала које обавља делатност од општег интереса, утврдити организацију за извршавање послова од стратешког значаја за Републику.

16. Обезбеђивање заштите општег интереса

Члан 27.

Ради обезбеђивања заштите општег интереса у јавном предузећу, Влада Републике Србије, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине даје сагласност на:

- 1) статут;
- 2) давање гаранција, авала, јемстава, залога и других средстава обезбеђења за послове који нису из оквира делатности од општег интереса;
- 3) тарифу (одлуку о ценама, тарифни систем и др.), осим на одлуку о ценама производа и услуга које су на савезном нивоу;
- 4) располагање (прибављање и отуђење) имовином предузећа веће вредности, која је у непосредној функцији обављања делатности од општег интереса, утврђеном оснивачким актом;
- 5) акт о општим условима за испоруку производа и услуга;
- 6) улагање капитала;
- 7) статусне промене;
- 8) акт о процени вредности државног капитала и исказивању тог капитала у акцијама, као и на програм и одлуку о својинској трансформацији;
- 9) друге одлуке, у складу са законом којим се уређује обављање делатности од општег интереса и оснивачким актом.

Предлог за давање сагласности из става 1. овог члана Влади Републике Србије подноси надлежно министарство.

Одредба става 1. овог члана сходно се примењује и на друштва капитала са већинским учешћем државног капитала која обављају делатност од општег интереса, ако оснивачким актом тог друштва није друкчије уређено.

Члан 28.

Остваривање општег интереса у другим облицима предузећа која обављају делатност од општег интереса за Републику, односно за јединицу локалне самоуправе или аутономну покрајину, обезбеђује се давањем сагласности Владе Републике Србије, односно надлежног органа јединице локалне самоуправе или аутономне покрајине на:

- 1) статут;
- 2) тарифу (одлуку о ценама, тарифни систем и др.) осим на одлуку о ценама производа и услуга које су на савезном нивоу;
- 3) друге одлуке у складу са законом којим се уређује обављање поједине делатности од општег интереса и уговором.

Предлог за давање сагласности из става 1. овог члана Влади Републике Србије подноси надлежно министарство.

Одредбе става 1. овог члана сходно се примењују и на предузетника који обавља делатност од општег интереса.

17. Остваривање права на штрајк

Члан 29.

У јавном предузећу и другим облицима предузећа који обављају делатност од општег интереса право на штрајк запослени остварују у складу са савезним законом којим се уређују услови за организовање штрајка, колективним уговором и актом оснивача, односно послодавца о минимуму процеса рада.

Члан 30.

У случају да се у јавном предузећу, односно у другом облику предузећа које обавља делатност од општег интереса, не обезбеде услови за остваривање минимума процеса рада, министарство надлежно за област у оквиру које је та делатност, предузима неопходне мере, ако оцени да могу наступити штетне последице за живот и здравље људи или њихову безбедност и безбедност имовине или друге штетне неотклоњиве последице, и то:

- 1) увођење радне обавезе;
- 2) ангажовање радника из других техничко-технолошких система и других радника;
- 3) покретање поступка за утврђивање одговорности директора и председника и чланова управног одбора јавног предузећа.

III. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

1. Прелазне одредбе

Члан 31.

Даном ступања на снагу овог закона јавна предузећа, као и друга предузећа и предузетници који обављају делатност од општег интереса, настављају са радом у складу са прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона и оснивачким актом.

Оснивачи предузећа из става 1. овог члана, ускладиће оснивачка акта тих предузећа са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, ако овим законом није друкчије одређено.

За јавна предузећа основана законом за обављање делатности од општег интереса која чине јединствен техничко-технолошки систем и јавна предузећа и друге облике предузећа која су до дана ступања овог закона на снагу та јавна предузећа основала, Влада Републике Србије донеће акта о оснивању у којима ће утврдити и начела за организацију тих предузећа.

Члан 32.

Други облици предузећа, делови предузећа и предузетници, којима је поверено обављање делатности од општег интереса, настављају са радом у складу са прописима који су били на снази до дана ступања на снагу овог закона и уговором о поверавању обављања делатности, до усклађивања тог уговора са одредбама овог закона.

Усклађивање уговора из става 1. овог члана, са одредбама овог закона, извршиће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 33.

Јавна предузећа и други облици предузећа који обављају делатност од општег интереса, ускладиће своје опште акте, организацију и пословање са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана усклађивања оснивачких аката за та предузећа.

Члан 34.

Брише се (25/02).

Члан 35.

Предузећа са улогом страног улагача основана у складу са законом којим се уређује обављање појединих делатности од општег интереса и законом којим се уређује страно улагање, настављају са радом у складу са оснивачким актом, општим актима и датом сагласношћу Владе Републике Србије.

2. Завршне одредбе

Члан 36.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о јавним предузећима ("Службени гласник РС", број 6/90).

Члан 37.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".